

Dansk Folkeblad

Thorvaldsens Museums
ARKIV.

udgivet af Selskabet for Trykkesfrihedens rette Brug,

redigeret af dets Skriftcommitee.

2den Aarg.

Fredag d. 17. Marts 1837.

№ 60 og 61.

Skrifter om det Thorvaldsenske Museum.

Naar et Foretagende sættes i Bevægelse, der er værdigt til den Hæder, at behandles og fremmes som et Nationalværk, da kan det ikke tænkes i et oplyst Folk, at et saadant Foretagende skulde savne sine Talsmænd og Forfremmere. Og en slig Understøttelse kan heller ikke undværes, naar Værket skal have Fremgang. Sider, paa hvilke Pengetræng; Næringsløshed og Finantsernes Forlængenhed høre til de staende Æmner for Undersøgelse paa Prent og i Samtale, ere i og for sig ikke gunstige for Foretagender, der kun kunne blive iværksatte ved Bidrag fra alle Sider. Paa saadanne Sider maa ethvert Foretagende, hvortil der indbydes og opfordres, vente at blive underkastet en strengere Bedømmelse end ellers; man vil spørge, hvorfor da just dette Værk skal understøttes fremfor saamange andre, om ikke snarere dette eller højt Foretagende burde have Fortrin; Enhver har sine Andlingsplaner, han ønsker frem; og fordi der synes Grund til at frygte for, at den ene Plan vil træde den anden i Veien, ville Mange vende sig bort med Kulde fra det foreslagne Værk eller endog saa arbeide derimod, alene af den Grund, at de ønskede Kredse og Midler henvendte til en anden Gjenstand. Dersom nu ovenkøjet det Foretagende, hvortil der opfordres, ikke hører til dem, der skulle afhjælpe et eller andet trykfende Onde, komme en eller anden materiel Tornodenhed til Hjælp, saa vil det ikke seile, at det maa forekomme Mange ubetimeligt; ikke Haar ville endog undres over, at man virkelig kan vente at vække Nationens Interesse for en saadan Gjenstand. Det ligger saaledes i Sagens Natur, at der vil indtræde en Mellemtid, hvor Betænkelsigheder reise sig, Indvendin-

ger komme frem, forskellige Meninger og Domme krydse hverandre, baade om Sagen i sig selv og om den Maade, hvorpaa den er sat i Gang. Og man kan kun ønske, at disse Betænkelsigheder og Indvendinger maae træde aabent frem. Dersom de ikke fremkalde Svar, og Svar, som findes fuldestgjorende, da maa det gælde som Bevis for, at Sagen enten ikke fortjener den Deeltagelse, hvorpaa der er gjort Regning, eller at Folket ikke er i Stand til at fatte levende og virksom Interesse for den; og i begge Tilfælde er det godt, at Værket dør i Fodselen. Et derimod Foretagendet priseligt og godt, og har Indbydelsen der til vakt sympathiscerende Stemming i Folket, da vil denne Stemming ikke savne sine Organer; ogsaa ved denne Lejlighed ville Mand, der have deres Plads i Samfundet som de højere Interessers Talsmand, føle Kald til at prove Virkningen af det opvækrende, belærende, veiledende Ord. Hvad der ikke var muligt fra først af, heller ikke er muligt for de enkelte Mand, fra hvem det første Stod er udgaat: at mode specielle Indvendinger, som gjøres fra en eller anden Side, at oplyse Misforståelser af Planen, som vanskeligt have kunnet forudsættes, at fremstille Sagen fra forskellige Sider, og netop fra de Sider, hvorfra Foretagendets Vard lettest kan gjøres indlysende for dem, der staae længere borte, — dette vil opnaaes ved saadan Fortsettelse af den begyndte Virksomhed, ved Understøttelse fra forskellige Sider, beregnet paa Stemming og Omdømme, saaledes som det forefindes i forskellige Kredse; og ved denne Samvirken vil Værket fremmes — om end langsommere, dog saameget sikkere og grundigere.

Det var at vente, at Indbydelsen til at reise en Bygning, hvorved det danske Folk paa eengang bragte sin Hylding til den store Konstner, som Forsynet har givet

(60 og 61)

dette Folk, og kom hans Hensigt, at skjenke sit Fædreland sine Værker, imode med Erkendtlighed i Gjerning — ikke vilde, i det mindste i den første Tid, finde samme Modtagelse overalt. På den ene Side indtager Kjærlighed til Konst, Glæde over Beskuelse af dens Værker, endnu en underordnet Plads, selv i den dannede Verdens aandelige Liv; den gamle Strid imellem Aalandens og Legemts Krav, imellem det Skjonne og det reel Nyttige maatte her komme frem paa ny; og endelig savnede Mange en Fuldstændighed i Planen, en Garantie for Udførelsen, som ifolge Forholdenes Natur ikke kunde gives fra først af. Disse og lignende Indvendinger ere blevne fremsatte i Bidrag, indsendte til forskellige Bladé, saaledes i den Berlingske Avis, de Odenseiske Tidender o. a. På den anden Side meddeleste Interessen og Begeistringen for Foretagendet sig til Flere og Flere, som indsaae, at det her, om ellers nogensinde, gjaldt at gibe det heilige Diblik, og bringe til Udførelse, hvad der, nu forsomt, til ingen Tid senere vilde staae til at oprette, og som vidste at bedomme, hvilket Middel der vilde være givet til at fremme al høiere Cultur, til at høye og styrke Nationalfolesken i den edleste Retning, naar Konstnerens Landsmænd saae sig i blivende Besiddelse af den rige Samling af hundrede Skjønhedsværker. De, der betragtede Sagen saaledes, kunde heller ikke opgive den Overbeviisning, at Interessen for dette Foretagendes Fremme maatte blive mere og mere almindelig, hvad enten den nu knyttedes nærmest til den esthetiske eller til den patriotiske Betragtning, naar der gaves Tid og Lejlighed til at opklare, hvad der endnu stod dunkelt for Mange, til at berigte skjøne Forestillinger, og vise Sagen baade fra den ene og den anden Side. I flere af vores Dagblade er der arbeidet til dette Formaal, saaledes i Kjøbenhavnsposten, Dagen, den Berlingske Avis, den Thomsenske Avis i Odense, Helsingørers Avis, den Alborgske Stiftstidende o. a. Men fornemmelig ville vi her henvende Opmærksomheden paa tvende Skrifter, der paa verdig Maade slutte sig til Prof. Thieles Folkebog om Thorvaldsen:

Nogle Ord om et Museum for Thorvaldsens Værker. Af R. Paludan-Müller, Adjunct ved Kathedralskolen i Odense.

Om Thorvaldsen og hans Museum, i Anledning af den udstedte Indbydelse. Af N. Høyen, Professor.

Diese Skrifter have tildeels taget Hensyn til de for-

skjellige Meninger og Domme, som jævnligere høres end læses; og Ann. haaber at understøtte de ærde Forfatteres Bestrebelse, ved her at meddele nogle af de Bemærkninger, som man især maa ønske kjendte og overveiede allevegne, hvor Indbydelsen til det Thorvaldsenske Museum er Gjenstand for Eftertanke og Samtale. Ann. vil højne sig af Forfatternes egne Ord, iffun — for at Fremstillingen kan falde naturligere — med enkelte Omsetninger og Tilføjelse af enkelte Overgange.

I. Fremfor Alt bliver dette indvendt: at i et Land, hvis Statsgeld er fregen til den Hoide, som den har naaet i Danmark, og hvor tillige Stænderne have erklæret, og Borgerne sande med dem, at Ejendommene allerede ere saa bebyrdede, Communerne saa trykkede, at Landet ikke kan bære flere Afgifter, maa det anses som urimeligt, at opfordre til Bidrag til noget Foretagende, som ikke hører til de absolut nødvendige. Thi skulde virkelig disse Bidrag blive ydede i saadan Mengde, at Vækter kom i Stand, da maatte jo hin Stændernes Erklæring anses som gjendrevet i Gjerningen; det var da beviist, at Borgerne dog endnu havde Noget tilovers, og at Staten havde Adkomst til at lægge Beslag herpaa ved at paalægge nye Afgifter.

Men dette Raisonnement grunder sig paa Sammenblanding af meget forskellige Punkter, paa een Missforståelse af det Forhold, hvori Borgerne staae til Staten. Folket og Staten ere vel uadskillelige, men dog ikke Eet og det Samme. Det er kun, naar det gjelder om at forsvare Statens og med den Folks Selvstændighed, at Borgerne ere forpligtede til at opoffre Alt for Staten. I Tider, hvor dens Tilværelse ikke er truet af nogen overhængende Fare, kræver Staten kun en Deel af Folks Krefter; det vilde, under almindelige Omstændigheder, være ligesaa ufornuftigt som umuligt, at gjøre den Fordring gjeldende, at Folket skulde opoffre alle sine Krefter til Statens Ejendele. Saaledes er det her hverken Staten eller Communen, man har anmodet om Bidrag til Museet, men private Folk; og Staten for sin Deel hvorken kan eller vil forlange, at Borgerne skulle undlade at understøtte gode og skjøne Foretagender, fordi ogsaa den kunde bruge de Midler, der anvendes paa dem. Skal Folket naae den høiere Udvikling, som Staten selv gør store Offere for at fremme, maa den lade Borgerne beholde såmange Midler til fri Brug efter eget Ykke, at de, indenfor den Kreds, Staten værner for dem, ved selvstændig

Virk som hed kunne understøtte dens Bestrebelser; det maa være den selv fjer kommet, at Borgerne, med de Midler, som den ikke kan forhindre dem i at anvende paa blot sandelige Nydelser, udføre Foretagender, som den selv maatte ønske at sætte i Werk, dersom den kunde undvære Midlerne dertil*).

II. Men Dette nu ogsaa indrommet, saa lod der sig dog nævne saa mange Foretagender, som ligesaa vel, ja med større Føje kunde have Krav paa almindelig Understøttelse, fordi Nytten af dem ligger nærmere og klarere for Haanden. Er det da, spørger man, fornuftigt og billigt, at et Foretagende som dette skal fremmes paa andres Be kostning?

Herved maa nu dette mærkes og vel betenktes: at det her ikke kommer an paa at angive et eller andet Project, som enkelte Personer eller Steder kunde have Gavn af; men man nævne en Plan, som hele Folket uimodsigeligt nu erfjender for mere hæderlig og gavnlig, eller som man kan godt gjøre, at det hellere vilde understøtte! Naar der ikke anvendes uværdige Midler for at skaffe den Plan, vi her tale om, Indgang hos Folket, ingen Forsørelse, ingen Brug af Autoritet, ingen paatængende Overtalelse, men man søger at overbevise Forstanden, ikke blot at sætte Phantasien i en uklar Bevægelse; kan man være ganske overbevist om, at Folket ikke tager sig af Sagen, med mindre den fortjener det; ligesom man ogsaa kan være rolig for, at det ikke ved dette Werk skal anstrengte sig over Eyne. Evertimod kan man antage, at, dersom Folket sparar lidt fra sine Forlystelser for at udføre et simpelt Werk, der ju ikke bringer Skillingen tilbage igjen strax og isinefaldende: saa vil dette megett bidrage til at vække dets Sands for slige Foretagender; og de, der herefter ville opfordre det til andre gavnlige Werker, ville da vistnok finde det langt villigere til at lukke Pungen op **).

III. Men—hedder det videre—Billedhuggerkonsten er ikke populair hos os, og den vil aldrig blive det; den tiltaler Ejelen mindre end Musik, Poesie, Maleri. Hvor kan man da forlange, at et Folk skulde interessere sig for en Samling af Billedhuggerværker, af hvide Steenfigurer?

Det er nu vel sandt, at Billedhuggerkonsten er paa

mange Steder efterhaanden blevet mere fremmed for Folket, end Malerie og Architectur. Men deraf, at man er blevet vant til Savnet af en Konstnydelse, følger ingenlunde, at man ogsaa har tabt Sandsen for den. Selv i vojt lille Danmark var der en Tid, og det er endda ikke saameget længe siden, da man ansaae det for nødvendigt, at Billedhuggerværker rigeligt smykkede selv det Udvendige af en Bygning, naar den skulde have nogen Anseelse. Kronborg, Frederiksborg, Almaliensborg og flere af Byens Porte staae endnu som uimodsigelige Bidnesbyrd herom, skjont Alder og Uheld have stemmet en Deel af deres Pragt. Vore gamle Haver, i fransk Smag, kunde ikke undvære Billedstøtter, i Marmor og Bronze, i Sandsteen og Bly; og Fredensborg Have, med Wiedeweldts talrige Arbeider, give os endnu et tydeligt Begreb om den store, pragtfulde Virkning, som et saadant Anlæg kunde frembringe. I Kirkerne, selv paa Landet, kunne de udskarne Altertavler, de udhugne Ligstene og Epitaphier fortælle os om den Lyst, vore Forfedre have havt til Billedhuggerie; og i private Huse finde vi endnu paa enkelte Steder Spor af den smukke Mode, at beklæde Væggene med Paneel, og prydte det med udskarne Arbeider af Træ eller Alabast. Da imidlertid Ildsvaade og Fiende haand havde ødelagt Byens Hovedkirker med deres pompose Gravmæler; da Forandringer og engelske Anlæg efterhaanden havde forstregt de fleste Billedstøtter af Rosenborg Have, og de tilbageblevne vare forladte og mishandlede; da den saakaldte Antiksal paa Charlottenborg mest svarede til sit Navn ved det forfaldne, forstørrede Udseende, og de nye Pragtbrygninger, med tomme Risicher og Gavle, stode som huusledie Liig: dengang var her rigtignok saa øde, som om en Billedstorm havde raset igennem Byen. Dog, denne Tid synes allerede stærkt at gaae til Ende. Efterat Thorvaldsens Værker ere komne hertil, og have begyndt at udbrede Liv i den Tid, som før herskede; efterat Værksteder ere aabnede, hvor det unge Talent finder Beledning og Opmuntring: er ogsaa den Sands, der syntes reent forsvunden, igjen begyndt at vaagne. Mangen Mindesteen har i den senere Tid modtaget Konstens betydningsfulde Stempler; mangt et Portrait i Gips og Marmor gjenkalder kjære og yndede Træk, og Afstøbninger, som vare blevne til rene Ejeldenheder, udbredte nu Bekjendtskabet med mangt et interessant Werk. Under saadanne Forvarslor kunne vi ikke andet end glæde os over, at den

*) Paludan-Müller, S. 3—5.

**) Paludan-Müller, S. 9, 10.

Tid stunder til, da Thorvaldsen kommer tilbage; og Ankomsten af hans øvrige Værker vil give det alt modtagne Indtryk forhøjet Styrke, og et nyt Væld, rigt paa ødel Nydelse, skal udsende sin vederqvægende og begejstrende Strom*).

VI. Men — indvendes der fremdeles — var det endda kostbare Marmorstatuer, for hvilke Nationen skal opføre denne Bolig! Men det bliver for storstedelen Gibsfigurer; og for disse Værker, af saa skrobelig en Materie, et Stof af saa ringe Pengeverdi, skal der indrettes kostbare Sale og Kabinetter. Er dette forstandigt og velbereget?

Disse Hrtringer grunde sig paa en Misfjendelse af Modelafstobningernes Beskaffenhed og Værd, hvorom Folgende er at mærke. Naar en Billedhugger vil udføre en Statue eller et Basrelief i det Store, saa pleier han først at gjøre et Udkast dertil, tegnet eller modelleret i en blod Masse, som Vox, Leer, Stuk. Efter dette Udkast udfører Konstneren sin Model i vaadt Leer, ligesaa stor som Marmorstatuen; denne bliver efter aformet og støbt i Gips, for derefter at tjene til Veiledning ved Udhugningen i Marmor. I Gipsen kan saaledes Leermodellen trygt overleveres til Aarhundreder; og den er et afsluttet, fuldstændigt Arbeide i sig selv, der blot ved Stoffet sondrer sig fra andre Billedhuggerværker i Træ, Marmor og Bronze; det indeholder ingen Overdrivelse om man vilde sige, at en Afstobning af en fuldendt Model, og det samme Billed, hugget i Marmor, ere med Hensyn til Udforelsen to forskjellige Værker, der, hvort for sig, have eiendommelige Fortrin. Naar derfor allerede Haandtegninger og modelerede Skisser, som hidvore fra udmerkede Konstnere, saae i saamegen Anseelse, stundom, formodelst deres høje Konstværd, flettes over andre Mesterses fuldendte Arbeider, saa kunne vi deraf lettelig slutte os til, hvor stor en Værdi Thorvaldsens Modeller maae have, og at disse, langt fra at tage sig, vil stige med Årene. I Konstens Rige gjelder Stoffet desuden fun for saavidt, som det tjener til Konstnexens Formaal, og det er ikke den større eller mindre Kostbarhed, som bestemmer Arbeidets Værdi. Den plumppe Solrstatue gjelder fun efter Wagten, medens den simpleste Materie forædles under den dygtige Konstners Hænder, og friger i Værdi**).

* Høyen, S. 23—25.

**) Høyen, S. 10—13.

V. Men endnu staer det Spørgsmaal tilbage: om man da virkelig tor love sig saadan Indflydelse paa Folkets Dannelse og Forædling ved Konstens Værker, at der er Grund til at betragte Opforelsen af et Museum for Thorvaldsens Værker, som et National-Anliggende.

Hertil spøres: Den aandige Udvikling af et Folk kan og bor ikke undvære dannende Konst. Wel har nu hos os en mere levende Sands i den senere Tid begyndt at udbrede sig, men langt fra med den Alvor og Inderslighed, der er nødvendig for at give den Preget af egte Nationalitet. Hele vor Opdragelse savner desuden Konstens gavnlige Indflydelse meget mere, end det sommer sig for den efter dens Standpunkt; og for at bringe Forandring og Forbedring ind i alt Dette, behøves der et stort, et gennemgribende Foretagende. Et saadant er Oprættelsen af Thorvaldsens Museum. Efter Opfordring har han smykket Kirke og Kongeborg; men af egen Drift, vil han skænke Danmark et langt rigere Smykke i sine samlede Skatte — ikke til god Pragt eller tom Forsærlighed, men til at vække og stærpe Sandsen for Konstens Skjønhed og høje Betydning. Dette Museum vil værdigen begynde den Offentlighed i Konstnydelsen, som høstligt savnes; i dets Sale vil Konstnerens berømte Navn, den nationale Følelse og Fremmedes Beundring kraftigen understøtte den Virkning, som hans Mester værk vil gjøre; og Diet vil aabnes for den rige Nydelse, for den Belæring, som gaaer Haand i Haand med Konsten. Saal forståelig end de Folkeser ville være, hvormed Konstneren og den Lærde, den dannede og den simple Mand betragte dem, saa maa dog den gribende Sandhed og den historiske Aland, der gennemstrømmer hans Arbeider, berige dem Alle, efter deres forskjellige Trang og Anlæg, med nye Indtryk og nye Anskuelser; en større Livlighed og Bevegelighed i Forestillingerne, en mere lerende Sands vil efterhaanden komme til at udvikle sig, og vil vise sig velgjorende i mere end een Retning*).

* * *
Til de Forhandlinger, over hvilke her en Udsigt er leveret, knytte vi endnu de historiske Tillægsbemærkninger: at der efter Kongelig Besaling er tilfrevet Thorvaldsen angaaende en Ølogscorvet, som i denne Sommer skal udfendes

*) Høyen, S. 8. 10. 32—34.

til Italien for at afhente de Konstværker, som han maatte ønske hjemsendte, og tillige for at føre Konfideren tilbage til Fædrelandet, om han skulde foretrække Svereisen; — at Beløbet af de paa indsendte Planer tegnede Bidrag nu er steget til 36,000 Rbd., foruden at Antallet af de unge Konstnere, som have lovet at indsende Arbeider til Bortlodning, er forøget indtil 62; — endelig, at der er indloset Brev fra Rom, som i Thorvaldsens Navn bevidner hans Erfjendtlighed for den ham af hans Landsmænd tiltænkte Hæder, der minder ham om den Modtagelse, han engang tidligere har fundet hos dem, og hans Foræt, med det Forste at tiltræde Hjemreisen, og derhos indeholder det Tilsagn fra Thorvaldsen, at han ved sin Ankomst til Fædrelandet vil fremme det begyndte Foretagende ved Alt, hvad der staar i hans Magt.

S. N. Clausen.

Om de Kongelige Obligationers Værdi.

Det er vel bekjendt, at menig Mand her i Landet ofte har sat sin Formue i Kongelige Obligationer af alle Arter; og Erfaringen viser, at det ei mindre har været Tilfældet med den velhavende Bonde end med Købstædboeren. Naar man blot seer hen til den umiddelbare Frugt af Capitalen, have disse vore Medborgere havt en rigtig Taft for hvad der var dem fordelagtigst: De have i længere Tid Aar for Aar oppebaaret den fulde Rente af de Kongelige Obligationer, som de have indkøbt for en ringere Sum end den, hvorpaa de lyde. Men i den sidste Tid synes denne Tillid til Statspapirer at være svækket. De Kongelige Obligationer faldt i forrige Uge mærkeligen i Priis, og de have endnu ikke hævet dem fra dette Fald, ligesom uden Tvivl fremdeles Flere af Middelstanden i Hovedstaden og maaske endnu Flere i Provinderne ville byde deres Kongelige Obligationer tilfals. Det vil da skee, at slige Obligationer for en lav Priis blive opkjøbte af enkelte Pengemænd, der speculere paa igjen at sælge dem til den højere Priis, som de forudsee at ville indtræde, naar det Ugrundede i de Salgendes Mistillid er blevet klart ved Begivenhedenes naturlige Gang.

Jeg holder det for sikkert, at de Kongelige Obligationer ikke blot igjen ville frige til den Priis, som de i flere Aar have havt, nemlig 91 til 92 Rbd. for hvert 100

Rbd., men at de rimeligtvis i Lobet af et Par Aar endog ville frige endnu højere ved en ny hensigtsmæssig Anordning af Statshusholdningen; og jeg har derfor følt mig opfordret til her i Folkebladet at forsøge fort og satsejlen at udvikle Grundene for denne min Overbevisning. Jeg haaber at kunne gavne flere af hine Medborgere, idet jeg præsenterer dem at afhænde deres Kongelige Obligationer for den lave Priis af 87 til 88 Rbd. for 100 Rbd., eller vel endnu ringere; hvorved de venteligen ville tage en betydelig Deel af den just i disse Stænder øftest ved ørlig Glid og roesverdig Sparfommelighed erhvervede Formue.

Dersom vort Fædreland truedes med nogen udvortes eller indvortes Ufred, da kunde vel den forsigtige Mand have nogen Grund til at frygte for de Kongelige Obligationer, men i mange Aar har der ei været saa lidt Anledning til at frygte for, at Danmark skulde blive indviklet i nogen Krig; og for indvortes Ufred have vi end mindre at frygte. Den forommelde Mistillid til de Kongelige Obligationer har sin Grund i andre Forestillinger, om hvilke det er let forklarligt, at de kunne faae Indgang hos dem, som ei have en dybere Indsigt i Statens Wesen, og hvad dens Vel i Dieblifket fordiret med Hensyn til Statsgjelden.

Selv den menige Mand indseer tydeligen, at det er nødvendigt for vor Stat, at dens Udgift maa noget forringes eller dens Indtegt noget forøges, og han tenker da, at det vel kunde skee, at man sogte at formindsk Udgiften ved betydeligt at ned sætte Renten af de Kongelige Obligationer, eller at forøge Indtegten ved at legge en høj Skat paa disse, hvilket i det Væsentlige bliver det samme. Naar han fremdeles hører tale om, at der arbeides paa en ny Plan for Statshusholdningen, saa venter han, at de til Raadslagning herom kaldte eller selv optrædende Mand vel kunde foreslaae hin Skat paa Kongelige Obligationer, og at den da snart kunde blive påalagt, saa at det er raadeligt, jo før jo hellere, at sælge Obligationerne, inden Skatten kommer. Endeligen har under Kongens halvhundredeårige Regjering den strenge Opfyldelse selv af det Yderste, som Statens Creditorer kunde fordre, knyttet Tilliden til de Kongelige Obligationer til Kongens Person, og den blotte Tanke om hans Bortgang ryster nu allerede Crediten for dem. — Men disse Forestillinger ere urigtige.